

Pekka Isotalus: *Mediapoliitikko*. Helsinki: Gaudeamus, 2017, 247

Missä vaiheessa ministereistä on tullut pahaisia kielikelloja, jotka kailottavat kaikki kokemuksensa kansalle tiedoksi. Mikään järvevä politiikka ei ole mahdollista, mikäli ei osaa pitää suutaan kiinni. (Timo Soini Plokissaan 9.3.2014)

Median kanssa toimiminen on kiinteä osa poliitikon työnkuva, ja median kehitys on vaikuttanut myös poliitikkojen toimintaan. Poliitikko ei esiinny nykyään vain lehdissä, radiossa tai televisiossa, vaan myös verkosta on tullut tärkeä osa poliittista mediaa. Poliitikan medioitumista ja uusia viestintäkeinoja on toisaalla ehditty juhliä poliittisen osallistumisen aktivoijina ja demokratian pelastajina, mutta ne on myös tuomittu kaiken järvevän poliitikan tuhoksi, kuten yllä oleva poliitikkojen Twitter-käyttöön viittaava lainaus kertoo.

Nyt Tampereen yliopiston puheviestinnän professori Pekka Isotalus on koonnut poliittisesta viestinnästä suomenkielisen suuren yleisön tietokirjan. Isotalus lähestyy politiikkaa institutionaalisesta näkökulmasta ja viittaakin ”mediapoliitikolla” eri instituutioiden poliittisiin toimijoihin, kuten presidentteihin, ministereihin ja kansanedustajiin – meille kaikille tuttuihin Sauliin, Juhaan, Lihin ja Päiviin. Kirja pyrkii selittämään, miksi yksittäiset poliitikot toimivat henkilöinä kuten toimivat.

Kirjan lähtökohdaksi Isotalus nimeää medioitumisen. Tällä käsitteellä hän viittaa siihen kehitykseen, jossa mediasta on tullut keskeinen toimija politiikassa. Isotalus tarkastelee medioitumista jatkuvana prosessina ja kansainvälisenä kehityslinjana, jonka trendit ilmenevät eri poliittisista ja viestinnällisistä kulttuureista johtuen erilaisina eri maissa. Ajatus on, että medioitumiskehityksen myötä median merkittävyys ja vaikuttavuus politiikassa on kasvanut sekä suorasti että epäsuorasti. Sen lisäksi, että poliittiset toimijat ovat mukautuneet mediaan ja viestivät sen avulla, vaikuttaa medioitumiskehitys myös yleisesti poliitikkojen tapaan viestiä asioita. Asiat pyritään esittämään niin, että media tarttuu niihin toivotulla tavalla.

Medioitumisen lisäksi kirjassa käsitellään laajasti politiikan henkilöitymistä ja privatisoitumista, joiden teoreettiseksi lähtökohdaksi on otettu Peter Van Aelstin, Tamir Sheafferin ja James Tanyerin (2008) henkilöitymisen jaottelu individualisoitumiseen ja pri-

vatisoitumiseen. Omat lukunsa Isotalus on omistanut myös poliitikon viestintäosaamiselle, television vaalikeskusteluille ja poliitikkojen toiminnalle verkossa. Luvuissa on pääpiirteittäin sama selkeä rakenne: alkuun käsitellään otsikon aihetta yleisesti niin kansainvälisten kuin suomalaistenkin tutkimustulosten kautta, minkä jälkeen käydään läpi aiheesta tehtyä tutkimusta tarkemmin Suomen osalta.

Kirjan parasta antia ovat jokaisen luvun päättävät ”lähikuvat” eli katsaukset Isotaluksen omiin tutkimuksiin, joiden avulla käsiteltyä ilmiötä esitellään tarkemmin suomalaisen politiikan kontekstissa. Esimerkkien myötä Isotalus myös kokoaa mukavasti yhteen merkittävimpiä suomalaisen politiikan mediatapahtumia viimeisen parinkymmenen vuoden ajalta. Tämä on hyödyllistä erityisesti (meille) nuoremille poliittisen viestinnän tutkijoille, joille Kanervan tekstiviestikohun tai Urpilaisen verkkosukkahousu-gaten aikaan merkittävimpiä medioita olivat lähinnä IRC-Galleria ja mesekeskustelut.

Mediapoliitikko on runsaine elävöittävine esimerkkeineen ja hyvin yleistajuisen kielensä vuoksi sujuvaa luettavaa. Pyrkimys yleistajuisuuteen ja helpolukuisuuteen on ollut tietoinen, sillä Isotalus toteaa yhdeksi tavoitteekseen sen, ettei teoksen ymmärtäminen vaadi akateemista taustaa vaan vain kiinnostusta yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Teksti on yleensä tieteellisiä artikkeleita kahlaavalle oudonkin kevyttä, sillä tekstin sisälle ei ole ripoteltu viittauksia, vaan ne luetellaan luvuittain kirjan lopussa. Ratkaisu on ehkä luettavuuden kannalta ymmärrettävä, mutta paikoitellen ontuva. Muutamat epämääräiset viittaukset ”eräisiin tutkimuksiin” tai esimerkiksi ”Clintonin kampanjaan”, tarkentamatta kenen ja minkä vuoden kampanjasta on kyse, herättävät tarkkaavaisessa lukijassa kysymyksiä, joihin vastausten etsiminen on tällä toteutuksella toki mahdollista, mutta melko vaivalloista.

On ilahduttavaa, että kirjassa tunnustetaan television ja lehdistön yhä merkittävä vaikutus poliittiseen viestintään sen sijaan, että suin päin hypättäisiin digitalisaatiohypetyksen laidoistaan pullistelevaan kelkkaan. Siitä huolimatta kirjassa kuvaillaan verkkoviestinnän ja sosiaalisen median roolia ja mahdollisuuksia politiikassa paikoitellen hieman liiankin optimistisesti. Kuten Janne Saarikivi (2017) on osuvasti todennut, ”sosiaalisen median paradoksi on, että se lisää keskustelua, mutta vähentää dialogia”. Poliitikon tuottaman verkkosisällön määrä tai sen keräämien vastausten tulva ei tarkoita sitä, että ver-

kossa todella tapahtuisi aitoa vuorovaikutusta poliitikkojen ja muiden toimijoiden välillä (esim. Tuokko 2016). Lisäksi, vaikka verkon yhteisöpalvelut (suurimpina Facebook ja Twitter) ovat nykyään vilkkaita poliittisen viestinnän kanavia, on Suomessa poliitikolle edelleen mahdollista jättäytyä verkon yhteisöpalvelujen ulkopuolelle eräänlaisena ”statementina”, kuten alun Ploki-lainauksesta käy ilmi. Poliitikko voi ainakin toistaiseksi myös pyrkiä nostamaan itsensä kaiken maailman tviittailun yläpuolelle.

Mediapoliitikko toteuttaa lupaamansa tehtävän hyvin: se on yleistajuinen käsitysten avartaja kaikille yhteiskunnallista asioista kiinnostuneille median kuluttajille. Erityisesti luku television vaalikeskusteluista tekee vaikutuksen. Se on tiivis, mutta kattava ja selkeä paketti vaalikeskustelujen historiaa sekä niiden vaikuttavuuden ja niissä onnistumisen analyysia – liikutaan selvästi kirjoittajan mukavuusalueella. Mediapoliitikkoo voi ajatella myös eräänlaiseksi käsikirjaksi poliitikoille ja poliittisen viestinnän ammattilaisille, sillä se tarjoaa useaan otteeseen selviä tutkimukseen perustuvia käytännön toimintaohjeita poliitikon viestintätaitojen kehittämiseksi.

Isotaluksen ajatus tehdä kirjan myötä lähinnä englanninkielisissä tieteellisissä lehdissä julkaistua tutkimusta tunnetummaksi suurelle yleisölle on tärkeä tavoite, ja tämän tyyppistä yhteiskunnallista vaikuttamista suotaisi tehtävän enemmänkin. Aivan kaikkea tarjolla ollutta vaikuttamisen potentiaalia ei kirja kuitenkaan harmittavasti käyttänyt. Mediapoliitikko kuvaa kyllä ansiokkaasti ja laajasti tutkimuksiin viitaten politiikan medioitumiskehitystä 1990-luvulta lähtien, mutta monilta osin kirjassa jäädyään turhauttavasti nimenomaan kuvailun asteelle. Kirjan alussa Isotalus toteaa, ettei teoksen tavoitteena ole ”ymmärtää yhteiskuntaa tai kulttuuria rakenteellisesti”, ja näin rajaa tietoisesti monet kriittisemmät yhteiskuntatieteelliset näkökulmat teoksensa ulkopuolelle. Kirjan viesti olisi kuitenkin voinut olla vaikuttavampi, jos näin laajasti alaan syventynyt tutki- ja olisi kuvailun lisäksi tuonut kirjaan enemmän omaa perusteltua pohdintaansa kyseisten kehityskulkujen vaikutuksista demokratiaan ja yhteiskuntaan laajemmin.

Pohdinta esitellyn medioitumiskehityksen vaikutuksista demokratiaan ja erityisesti poliittiseen edustamiseen jää Mediapoliitikossa valitettavan ohueksi. Aihetta sivutaan keskusteltaessa poliitikkojen viestintätaitojen ja -vaatimusten eri ulottuvuuksista,

mutta niiden syvempää vaikutusta demokratiaan tai poliitikkoo lähtökohtaisesti määrittävän poliittisen edustustehtävän toteuttamiseen ei tekstissä avata. Vaikka kirjan tavoite onkin olla ymmärrettävä myös lukijoille, joilla ei ole akateemista taustaa, saatetaan tällä rajauksella tehdä karhunpalvelus yhteiskuntatiedettä vähemmän tunteville. Kun kirjassa kuvataan medioitumiskehityksen vaikutusta politiikkaan, mutta ei pohdita sen heijastuksia demokratiaan, politiikka näyttätyy ikään kuin omana irrallisena kenttänä, erillään sen pohjalla olevista demokraattisista arvoista.

Kun pyritään selittämään, miksi yksittäiset poliitikot toimivat henkilöinä kuten toimivat, on siinä hankala täysin onnistua, jos ohitetaan edustamistehävän pohdinta. Esimerkiksi Suzanne Dovin (2007) mukaan hyvän demokraattisen edustajan tulee aina toimia demokratian legitimitietin vahvistamiseksi. Demokraattinen edustaminen on Dovin mukaan hyvää vain silloin, kun edustajan toiminta vahvistaa instituutioiden legitimitiettiä ja kansalaisten osallistumista sekä tekee demokraattisia instituutioita tunnetummiksi. Onnistuakseen tehtävässänsä mahdollisimman hyvin edustajien tulee Dovin mukaan toiminnassaan edistää kolmea keskeistä arvoa ja periaatetta: kansalaisten välistä tasa-arvoa, kansalaisten osallistumista ja mukaan ottamista (*inclusion*). Olisikin mielekäästä pohtia, miten Mediapoliitikossa kuvailtu medioituminen on vaikuttanut poliitikon edustustehtävän onnistuneeseen toteuttamiseen.

MARI MARTTILA

LÄHTEET

- Dovi, Suzanne L. 2007. *The good representative*. Oxford: Blackwell.
- Saarikivi, Janne. 2017. Närkästyksen aika. *Journalisti* 8/2017, 9.
- Tuokko, Mari. 2016. Ehdokkaiden ja kansalaisten vuorovaikutus sosiaalisessa mediassa vaalikampanjoinnin aikana. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos.
- Van Aelst, Peter, Sheaffer Tamir ja Stanyer, James. 2011. The personalization of mediated political communication: a review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism* 13:2, 203–220.